

Die windmolens vinden wij lelijk, maar jongeren vinden het heel normaal

Huiskamers van Noord-Holland

Heerhugowaard

21 maart

Noord-Holland is prachtig in al haar diversiteit. Veel van wat we nu zo mooi vinden, hebben we met onze eigen handen opgebouwd. Maar door klimaatverandering, bevolkingsgroei en nieuwe technieken moeten we ook nadenken over de toekomst van onze provincie. De provincie stelt een omgevingsvisie op voor 2050 en organiseert daarom een reeks bijeenkomsten onder de naam 'De Huiskamers van Noord-Holland'. Hier gaan bewoners, experts en politici met elkaar in gesprek over belangrijke thema's voor onze leefomgeving. Op 21 maart was de aftrap in buurtcentrum De Mediaan in Heerhugowaard met gedeputeerde Jack van der Hoek (D66).

Ruim 20 mensen zijn bij elkaar gekomen omdat ze willen meepraten over de energietransitie. Zoals Noortje en Eric, die hun huis in Heerhugowaard hebben opgeknapt en ervoor hebben gekozen om geen gas meer te gebruiken. Of Stijn, inwoner van Amsterdam en werkzaam bij Nuon. Maar ook een inwoner van een seniorenflat waar helemaal niets gebeurt op het gebied van duurzaamheid en Andre, een fervent fietser die baalt dat de windmolens zijn uitzicht verpesten. Het gesprek vindt plaats in De Stad van de Zon. Een wijk in Heerhugowaard die volledig CO2 neutraal is. De wijk ligt als een eiland in het water en als je binnenkomt over de brug word je begroet door grote zonnepanelen.

Gedeputeerde Jack van der Hoek, met in zijn portefeuille duurzaamheid, trapt de avond af: *'De energietransitie is de allergrootste uitdaging voor mijn tijd als gedupeerde. Want die transitie wordt zichtbaar in het landschap, kijk maar naar de windmolens. We hebben afgesproken dat we energieneutraal willen worden en dat heeft consequenties. Als ik op een verjaardag kom dan ervaar ik dat maar weinig mensen echt beseffen voor welke verandering we staan. Het gaat nogal wat betekenen voor Noord-Hollanders. En deze huiskamer is een manier om daarover met elkaar in gesprek te gaan.'*

Geert Haenen, van Provincie Noord-Holland, legt uit wat dat betekent: *'Als Noord-Holland helemaal CO2 neutraal wil zijn dan zou dat in theorie kunnen op eigen grond. Maar als alle beperkingen zoals beschermde landschappen worden meegenomen wordt het al moeilijk. En kijken we naar metropoolregio Amsterdam, dan zie je dat 100% hernieuwbaar echt heel erg ingewikkeld is. De provincie heeft nu ongeveer 4% duurzame energie. Als we naar 100% willen dan moeten we daarvoor echt heel veel vrije ruimte opofferen.'*

De Noord-Hollanders die elkaar die avond treffen hebben uiteenlopende voorkeuren over de vormen van duurzame energie. Windmolens blijken niet zo geliefd bij een groot deel van het gezelschap. Zonnepanelen

hebben wél de voorkeur, evenals solarroads waarbij zonnepanelen geïntegreerd zijn in fietspaden. Er wordt gepleit voor thermo-energie, de terugkeer van autoloze zondagen en meer laadpaaltjes voor elektrische auto's. *'Het liefst moet dat gebeuren op plekken die sowieso al lelijk zijn zoals wegen en industrieterreinen. De mooie karakteristieke plekken van Noord-Holland wil ik wel behouden!'*

Het keerpunt komt als Stijn het gesprek op scherp zet. *'Vanuit mijn werk bij NUON kan ik zeggen dat we niet langer kunnen kiezen tussen óf zon óf wind. We moeten álles gebruiken anders worden we nooit duurzaam'.* Gedeputeerde Van der Hoek sluit zich daarbij aan. Hij wil graag weten of men accepteert dat het landschap ingrijpend verandert als we inzetten op duurzaam. Kunnen we leven met het feit dat ons landschap vol windmolens komt te staan? Innovatie zorgt er op den duur waarschijnlijk voor dat energie efficiënter kan worden gewonnen maar de komende 20 à 30 jaar moeten we toch tegen windmolens en zonnepanelen aankijken. Zijn we bereid om dat te doen?

Ongeveer de helft van het gezelschap neemt de verandering van het landschap voor lief. *'Ik ben het aan mijn kinderen verplicht om de wereld gezond achter te laten'*, merkt een bewoner op. *'En trouwens, die windmolens vinden wij heel lelijk, maar jongeren die er mee opgroeien vinden het heel normaal.'* De andere helft heeft daar duidelijk moeite mee. *'We willen echt wel duurzame energie, maar geen windmolens. Dit is niet eerlijk. Er zijn toch andere technologieën?'* Dan maar die duurzame energie uit het buitenland halen, zo concludeert een aantal. Nederland is klein, terwijl in Duitsland veel meer ruimte is om duurzaam op te wekken.

Van der Hoek is blij met het gesprek: *'De energietransitie is een thema waar je fors met elkaar over van mening kunt verschillen. Daarom is het zo belangrijk om met bewoners in gesprek te gaan. Om te weten wat zij wel en niet acceptabel vinden qua veranderingen in hun leefomgeving. Maar ook om te kunnen vertellen dat sommige dingen nu eenmaal anders zullen worden, hoe je het ook wendt of keert. En daarbij moeten wij als overheid ook naar onszelf kijken. Soms zit wetgeving in de weg van vooruitgang. Zo moeten we nu nog alle gebouwen opleveren met aansluiting op gas, terwijl het al mogelijk is om woonwijken zonder aardgas te bouwen. Zo'n avond als deze geeft mij weer extra energie en waardevolle input van de bewoners om met deze uitdagingen aan de slag te gaan.'*

Terwijl de gemoederen hoog oplopen, is de afsluiting zonnig, zacht en hoopvol. De stadsdichter van Heerhugowaard spreekt met woorden waar iedereen zich in kan vinden. Was alles maar van zo'n mooie eenvoud.

Opgewekt

Het is zo ver.

Je hoeft niet na te denken over later.

Dat heeft de realiteit al gedaan.

De lucht ademt zwaar, het water

verschiet van kleur, de natuur past weer

een nieuwe jas, de bodem bedekt zijn onrust.

Pessimist, zullen ze schreeuwen.

Je gooit wat afval weg, bouwt toekomst

op aangeplant groen, verbruikt dat

waar de zon voor niets opgaat, koopt

je ticket voor die elektrische reis.

Glimlacht mild, straks is ver weg.

Ja, optimist. Wie dan leeft, zorgt nu.

©Annek Groot

Stadsdichter Heerhugowaard

Massa maken van klein innovaties

Huiskamers van Noord-Holland

IJmuiden

5 april

Noord-Holland is prachtig in al haar diversiteit. Veel van wat we nu zo mooi vinden, hebben we met onze eigen handen gebouwd. Maar door klimaatverandering, bevolkingsgroei en nieuwe technieken moeten we ook nadenken over de toekomst van onze provincie. De provincie stelt een omgevingsvisie op voor 2050 en organiseert daarom een reeks bijeenkomsten onder de naam 'De Huiskamers van Noord-Holland'. Hier gaan bewoners, experts en politici met elkaar in gesprek over belangrijke thema's voor onze leefomgeving. Op 5 april vond het tweede huiskamergesprek plaats in SHIP op de Noordersluis in IJmuiden met gedeputeerde Adnan Tekin.

De locatie is bijzonder. Midden op de Noordersluis bovenin het nog geen week geleden geopende informatiecentrum SHIP. Met uitzicht op het weidse water waar binnenkort de grootste zeesluis ter wereld ligt. 20 bewoners en experts komen bijeen om de toekomst van Noord-Holland te bespreken met gedeputeerde Tekin. Vandaag gaat het over een gezonde leefomgeving. Maar wat is dat eigenlijk? Tekin: *'Een gezonde leefomgeving gaat over schone lucht en schoon water maar eigenlijk is het veel breder. Zijn er voldoende voorzieningen, is er genoeg werk, is het veilig? Ik wil vandaag peilen wat inwoners van IJmond nou echt belangrijk vinden'*.

De regio IJmond is belast met zware industrie. Dat brengt veel werkgelegenheid en economische activiteit met zich mee maar heeft als keerzijde de belasting op het milieu. Het gebied voldoet aan de normen die gesteld zijn door de Europese Unie op gebied van luchtkwaliteit, maar niet aan de normen van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). De gespreksleider wil peilen wat de inwoners hiervan vinden en legt het volgende dilemma voor: We moeten streven naar de normen van WHO, óók als dat betekent dat de economische activiteiten op slot gaan. Bijna iedereen aan tafel is het hiermee eens, zelfs de vertegenwoordiger van Tata Steel. Hij licht toe: *'Natuurlijk wil ik niet dat de regio economisch op slot gaat maar als de overheid normen stelt, dan komt de industrie wél in beweging. Misschien niet direct morgen, maar we kunnen wel iets in gang zetten voor langere termijn.'* De meesten knikken, maar tegelijkertijd vindt niemand dat de WHO-normen een dealbreker moet zijn. *'We moeten onze ambitie hoog leggen, daarom ben ik het eens met dit dilemma. Mensen gaan in deze regio twee jaar eerder dood dan op schonere plekken in Nederland, daar moeten we iets aan doen. Maar we moeten ook realistisch zijn: de druk op deze regio wordt alleen maar groter. We moeten de industrie niet op slot zetten, maar geld steken in schone innovaties.'*

De discussie mondt uit in het volgende dilemma: Zolang er zware industrie is in deze regio, moet er een woningstop komen om mensen te beschermen tegen milieuvervuiling. De meningen zijn verdeeld. *'Ik wil sowieso geen extra mensen, in 2050 zijn er 600.000 man meer. Dat kán helemaal niet. We zitten vol hier!'* Maar hoe zeer men ook kan willen dat er minder mensen naar Noord-Holland komen, erg realistisch is dat scenario niet. *'Als we echt die 600.000 mensen extra moeten huisvestigen, waarom spreken we dan niet*

per direct af dat alle nieuwe woningen energieneutraal moeten zijn. Dat is pas écht keuzes maken voor de toekomst! En tot slot merkt iemand op: *'Ik zou de stelling willen omdraaien. Als je de milieubelasting naar beneden brengt dan kun je extra woningen bouwen. Dan is het ook een stimulans.'* En terwijl het gesprek over energiezuinige huizen enthousiast vorm krijgt vaart er een enorm schip met kolen langs SHIP. *'Zie je dat schip? Dat is oude economie man, we moeten naar duurzaam en circulair.'*

De aanwezigen zijn het grotendeels eens over wat deze provincie zo uniek maakt. De vele economische activiteiten in combinatie met de diversiteit aan natuur- en groengebieden. En natuurlijk het strand, dat blijkt vanmiddag meer dan eens. Maar die groengebieden en ook het groen in de stad staan wel onder druk en er is geen eenduidige oplossing. Minder of meer industrie, de uitbreiding van Schiphol of overal windmolens. Het zijn hete hangijzers die hier fel bediscussieerd worden. De vertegenwoordiger van Tata Steel is duidelijk hierover: *'Wij willen vergroenen en zijn daar ook mee bezig samen met waterleidingbedrijf PWN. Wat helpt is duidelijke richtlijnen van de overheid maar die moeten wél voor alle Europese bedrijven gelden. Wij zijn al lang aan het rennen'.*

Gedeputeerde Tekin: *'In deze regio hebben we twee dingen, de grote massale industrie aan de ene kant en heel veel kleine innovatieve ondernemers aan de andere kant. Mijn opdracht is: hoe zet je die innovatieve kleine oplossingen om naar massa. Wat mij betreft moeten we dit proces gaan versnellen om antwoord te geven op de grote vragen van de toekomst'.* En met deze opdracht verlaten inwoners en experts nog druk in gesprek SHIP. Op naar een gezonde toekomst voor bedrijf én mens.

Liever de hoogte in, als dat betekent dat we in de stad kunnen blijven

Huiskamers van Noord-Holland

Amsterdam

18 april

Noord-Holland is prachtig in al haar diversiteit. Veel van wat we nu zo mooi vinden, hebben we met onze eigen handen gebouwd. Maar door klimaatverandering, bevolkingsgroei en nieuwe technieken moeten we ook nadenken over de toekomst van onze provincie. De provincie stelt een omgevingsvisie op voor 2050 en organiseert daarom een reeks bijeenkomsten onder de naam 'De Huiskamers van Noord-Holland'. Hier gaan bewoners, experts en politici met elkaar in gesprek over belangrijke thema's voor onze leefomgeving. Op 18 april vond het derde huiskamergesprek plaats in een huiskamer op hoogte in Amsterdam met gedeputeerde Joke Geldhof.

De locatie is bijzonder. Niet geheel toevallig zitten we op de zevende verdieping van een woonflat in Amsterdam Nieuw-West. Met uitzicht over de (nu nog) lageregelegen flats. 20 bewoners en experts komen bijeen om de toekomst van Noord-Holland te bespreken met gedeputeerde Geldhof. Vandaag gaat het over verstedelijking. Hoeveel mensen trekken er eigenlijk naar de stad? Geldhof: *'Tot 2040 verwachten we dat er 200.000 woningen extra nodig in het zuidelijk deel van de provincie. Van IJmuiden tot aan het Gooi. Ik ben heel benieuwd hoe jullie daar tegenaan aan kijken? Waar moeten al die woningen voor dat groeiende aantal mensen komen? In het groen, of gaan we toch de hoogte in?'*

67% van de wereldbevolking leeft in 2050 in stedelijke regio's. Steden zullen ook steeds groter worden. Ook in Noord-Holland zien we die trend. Steeds meer mensen trekken naar de steden zoals Amsterdam, Haarlem, Zaanstad en Alkmaar en economische activiteiten zullen zich daar ook steeds meer concentreren. Daardoor neemt de druk op steden toe. Al die mensen moeten wonen, reizen, eten en recreëren. Andere delen van Noord-Holland hebben er juist last van dat (jongere) bewoners vertrekken. Hoe zorgen we er in 2050 voor dat de steden leefbaar blijven en het platteland haar karakter en voorzieningen kan behouden? Doordat steeds meer mensen in de stad komen wonen neemt de druk op de woningmarkt toe. Woningen worden duurder en de vraag reist op of er de hoogte ingebouwd moet worden of dat er toch moet worden uitgeweken naar het groen. Dat is meteen ook het eerste dilemma dat de inwoners wordt voorgelegd. De meerderheid wil het groen sparen en liever de hoogte in bouwen. Toch is niet iedereen het hiermee eens. Wouter licht zijn keuze toe: *"Ik offer liever groen op, maar dat is meer vanuit mijn aversie tegen hoogbouw."* Bernadette geeft aan dat hoogbouw helemaal niet lelijk hoeft te zijn: *"Ik wil gewoon niet dat de natuur aangetast wordt, dat komt niet meer terug en dat zou zonde zijn. Je kan hoogbouw ook aantrekkelijk maken door middel van verticale tuinen."* Als dat gerealiseerd kan worden wil Wouter zijn keuze wel heroverwegen. Een aantal geven wel aan dat er niet té hoog gebouwd moet gaan worden, daar wordt de stad te onpersoonlijk van, zoals New York. Geldhof: *"Jullie geven New York als voorbeeld, maar wat denken jullie dan van Parijs? Daar wonen veel meer mensen op hetzelfde oppervlak."* Wiebe geeft aan dat dit in Parijs niet onpersoonlijk aanvoelt, omdat er in Parijs veel grote boulevards zijn. *"In Amsterdam is er echt een probleem met het stroomlijnen van verkeer. Fietsers en auto's worden nu al gek van elkaar."*

Van daaruit kan gelijk worden overgegaan op het tweede dilemma van de avond: moeten we investeren in wegen of in het openbaar vervoer (OV)? Bijna de hele huiskamer wil investeren in wegen, op Sabina na. *"Wie in deze kamer heeft een auto"*, vraagt ze. Bijna niemand blijkt een auto te bezitten. *"Dan snap ik wel dat je niet in wegen wil investeren. Mensen die in het centrum wonen hebben geen auto nodig, maar ik woon bij de halfweg en daar heb je echt een auto nodig."* De discussie gaat vervolgens over het feit dat mensen die, zoals Sabina, aan de halfweg wonen de auto nodig hebben omdat

het OV zo slecht is in Amsterdam. Volgens Mischa is het belachelijk dat een wereldstad als Amsterdam zo'n slecht metronetwerk heeft. *"Neem de Noord-Zuidlijn. Ten eerste duurt het veel te lang voordat die eindelijk klaar is en waarom trekken we die niet door naar Zaandam of Schiphol?"* Dat het openbaar vervoer slecht is wordt in de woonkamer als een gegeven. Niet alleen het openbaar vervoer kan volgens iedereen beter, ook het gebruik van auto's kan veel efficiënter. Er wordt van verschillende kanten aangegeven dat er ontzettend veel auto's stil staan in Amsterdam. Als mensen auto's zouden gaan delen zou dit al een hoop schelen. Op die manier zou de drukte in de stad ook af kunnen nemen en het is beter voor het milieu. Daarnaast zou het ook in kosten schelen, want het OV is nog altijd (té) duur.

Nadat de aanwezigen het grotendeels eens zijn geworden over het tweede dilemma wordt het gezelschap een derde dilemma voorgelegd: 'Investeren in het platteland of investeren in de stad?' Mischa denkt dat een heleboel mensen ooit wel terug willen keren naar het platteland. *"Daar moeten we dus in investeren. Dat zorgt er ook voor dat het uiteindelijk niet een grote mierenkolonie wordt hier in de stad."* Ook Chali sluit daarbij aan: *"Je moet de stad en hoogbouw zien als een grote tribune met mensen. Je kan die tribune wel heel hoog maken, maar als al die mensen tegelijk naar beneden komen is er niet genoeg ruimte. Er moet dus meer spreiding komen."* Andere aanwezigen geven aan wel in Amsterdam te willen blijven wonen, maar het is de vraag of dat wel kan. Door de stijgende huizenprijzen wordt het voor velen steeds moeilijker om een huis in de stad te kunnen kopen of huren. Sabina geeft aan dat met dit onderwerp vaak ook de woonwagenvakanties worden vergeten. *"Wij zouden graag meer stapplaatsen willen voor woonwagens, maar daar wordt vaak niet over nagedacht."* Ook Wouter weet duidelijk waar hij in wil investeren: *"Ik zou investeren in de stad. En dan niet alleen in dure huizen, maar vooral in sociale huurwoningen."*

Het vraagstuk over sociale huurwoningen brengt het gesprek gelijk bij het laatste dilemma van die avond: 'Sociale woningen moeten niet meer binnen de ring gebouwd worden, dit is te duur'. Niemand in de huiskamer is het daarmee eens. Mensen willen een diverse stad, waar niet alleen de rijke bevolking een huis kan kopen. In de kamer wordt instemmend geknikt, maar ook opgemerkt dat dit nu wel gebeurt in de stad. De huizen worden duurder en steeds minder mensen kunnen het zich veroorloven om in de stad te blijven wonen. De verkoop van sociale huur moet volgens de aanwezigen gestopt worden, zodat diversiteit in de stad behouden blijft.

Het gesprek moet na ongeveer anderhalf uur worden afgerond, al hadden de aanwezigen graag nog langer doorgepraat over de toekomst van hun provincie. Joke Geldhof wordt gevraagd naar haar droom voor Amsterdam 2050: *"Mijn droom? Ik hoop dat het groen gespaard zal worden."* Ook zijn Geldhof een paar dingen opgevallen die zij mee zal nemen naar het provinciehuis: *"Ik heb voor de omgevingsvisie 2050 nog geen moment aan woonwagens gedacht, dat is echt nieuw voor mij. Ook vond ik het interessant om te horen dat mensen het OV zo slecht ervaren, ik had me niet gerealiseerd dat het buiten de ring al stukken slechter is"*.

Het laatste woord is deze avond voor 'spoken word' artiest Smita James. Zij sluit af met een gedicht dat het huiskamergesprek én het doel van de provincie beschrijft:

Huiskamerstemmen

Van binnen uit naar buiten kijken we naar vergeven grond
van Schiphol tot de Zaanse Schans
Van Alkmaar tot de Afsluitdijk,
van het IJsselmeer tot aan de Noordzee willen wij meer
Meer wonen, meer leven wat mis je?
We werken, zij spelen
op de beslissingen van gisteren
De toekomst van de provincie vormen we vanavond samen
Wie woont er waar, waar gaat wie wonen?
We cirkelen steeds verder naar buiten
in betonnen huizen verhuizen we steeds verder met de tijd
Wie gaat er mee en waar gaan we verder?
Van stadsdeel naar stadsdeel veranderen de wijken
Dilemma dilemma's waar staan de Roma's?
Omhoog omhoog of toch maar opzij?

Laten we de stad de stad nou maar laten
Geef me meer groen ik zoek in de ruimte
de ruimte vraagt van mij
Minder auto's, goedkopere treinen, pakken we de fiets
of gaat er nog een Noord Zuidlijn rijden?
Wat hebben we nodig? Wat is er logisch?
Wat zijn de wensen,
wat moeten we willen
waar zal je wonen in 2050?
Van buiten naar binnen of gaan we weer naar buiten?
Ik luister,
ik luister
naar huiskamer stemmen
kom binnen
kom binnen
ontvouw me, vertrouw me
wij, gaan samen verder.

Smita James, 2017 Amsterdam

Mobiliteit in de Toekomst

Huiskamers van Noord-Holland

Hilversum

15 mei

Noord-Holland is prachtig in al haar diversiteit. Veel van wat we nu zo mooi vinden, hebben we met onze eigen handen gebouwd. Maar door klimaatverandering, bevolkingsgroei en nieuwe technieken moeten we ook nadenken over de toekomst van onze provincie. De provincie stelt een omgevingsvisie op voor 2050 en organiseert daarom een reeks bijeenkomsten onder de naam 'De Huiskamers van Noord-Holland'. Hier gaan bewoners, experts en politici met elkaar in gesprek over belangrijke thema's voor onze leefomgeving. Op 15 mei vond het vijfde gesprek plaats in een Hilversumse huiskamer, met Gedeputeerde Elisabeth Post.

De avond begint in een mooie huiskamer in een rijtjeshuis in Hilversum. Langzaam druppelen de deelnemers binnen. Naast Gedeputeerde Post zijn ook beleidsadviseurs Harry van der Pijl en Jan Wijkhuizen van de Provincie aanwezig. Het thema van vandaag: mobiliteit. Noord-Holland heeft 613 km aan wegen, 45 km openbaar vervoerbanen en 246 km vaarwegen, waarover we ons dagelijks bewegen naar ons werk, sport, vrienden en familie. Er wordt hard gewerkt om de bereikbaarheid en de mobiliteit op peil te houden, maar de druk neemt toe. Post: *"We weten uit trends en ontwikkelingen dat er in 2050 veel meer mensen in de grote steden zullen wonen. De woningbehoefte in de metropoolregio Amsterdam zal toenemen met ongeveer 240.000 woningen. Dit zal ook zeker grote impact hebben op de mobiliteit in de regio."*

De druk op het wegennet en het openbaar vervoer wordt steeds groter. Hoe houden we alles en iedereen bereikbaar? Ook zijn het welzijn en de leefbaarheid belangrijk. Niemand woont graag langs een drukke weg. Moeten we wegen blijven bouwen of zit daar een grens aan? Wellicht kunnen internet, thuis werken of zelfrijdende auto's een oplossing bieden voor de files. Er is nog veel onzekerheid over de manier waarop deze trends zich gaan ontwikkelen, maar waar zouden we naar kunnen streven? Om deze vragen te beantwoorden legt Gedeputeerde Post graag haar oor te luister bij de inwoners van deze regio.

We voeren het gesprek aan de hand van dilemma's. Het eerste gaat over wegen en het openbaar vervoer. Waar moet de provincie meer in gaan investeren? Bijna alle deelnemers kiezen voor het openbaar vervoer, met name in het probleem met de 'eerste en laatste kilometer'. Er kan ergens wel een snelle verbinding tussen A en B zijn, maar dan moet je ook makkelijk en snel vanuit huis naar A kunnen komen, en vanaf B naar de plek van bestemming. Ondanks de eensgezindheid van de deelnemers ontwikkelt zich wel een discussie. Het is natuurlijk lastig te overzien welke vervoersmiddelen er in 2050 gangbaar zijn. *"Henry Ford zei in de twintiger jaren dat als ik mensen gevraagd had gevraagd wat ze wilden, hadden ze gezegd dat ze snellere paarden nodig hadden."*

Ook de fileproblematiek is onderwerp van discussie. Moeten we zelfrijdende auto's verplicht stellen in 2050? Of is autodelen de toekomst? Er moet immers een oplossing komen voor het aanstaande verkeersinfarct. Het blijkt wederom lastig om in te schatten hoe de situatie er in 2050 uit gaat zien. Van der Pijl benadrukt dat *“op dit moment zelfrijdende auto's de stad niet in kunnen, omdat de techniek nog niet verfijnd genoeg is om om te gaan met stadse verkeerssituaties.”* Ook ontstaat er een discussie over het bezitten van een auto in het algemeen. De meeste deelnemers merken op dat jongere generaties minder waarde hechten aan het hebben van een auto. Zeker als het prijskaartje van autorijden steeds hoger wordt.

Ook wordt er gesproken over investeren in Schiphol. Gedeputeerde Post benadrukt *“het goud wat we in handen hebben met dat stukje Nederland, niet alleen met Schiphol, maar ook met de havens van Amsterdam.”* De deelnemers zijn het hier mee eens, en zien Schiphol ook als een enorme economische sterkte voor het land. Investeren in de infrastructuur van deze plek wordt daarom gezien als iets goeds, ook als dit ten koste gaat met investeren in andere delen van de provincie. *“Lekker doorgaan met dat Schiphol!”* Al klinkt ook een kritische noot, dat investeren in de bereikbaarheid van de rest van Nederland ook belangrijk is. *“Het gaat immers ook om de verbondenheid die je creëert in je eigen land”,* aldus een van de aanwezigen.

Gedeputeerde Post: *“Wat fijn om te horen wat er speelt in de regio, zeker aangezien we in dit gezelschap een goede combinatie hebben van politieke kleuren. Ik merk wel dat het moeilijk is om je te verplaatsen in de wereld van 2050. Je moet rekening houden met scenario's en technologische ontwikkelingen die je je nu nog niet kan voorstellen. Dat is zeker een van de uitdagingen die wij als beleidsmakers tegenkomen. Wel is het heel waardevol om datgene waar we vandaag over gediscussieerd hebben mee te nemen in het maken van de omgevingsvisie.”*

De gevolgen van klimaatverandering: heb jij al een noodpakket in huis?

“Het klinkt zo tegenstrijdig, droogte en wateroverlast, maar het kan dus echt allebei kort na elkaar voorkomen...”

Huiskamers van Noord-Holland

Oost-Knollendam

23 mei

Noord-Holland is prachtig in al haar diversiteit. Veel van wat we nu zo mooi vinden, hebben we met onze eigen handen gebouwd. Maar door klimaatverandering, bevolkingsgroei en nieuwe technieken moeten we ook nadenken over de toekomst van onze provincie. De provincie werkt aan een omgevingsvisie voor 2050 en organiseert daarom een reeks bijeenkomsten onder de naam ‘De Huiskamers van Noord-Holland’. Hier gaan bewoners, experts en politici met elkaar in gesprek over belangrijke thema’s voor onze leefomgeving. Op 23 mei vond het zesde gesprek plaats op zolder in Oost-Knollendam, met Gedeputeerde Cees Loggen. Loggen is Gedeputeerde voor onder andere water en toezicht waterschappen.

In het prachtige zonovergoten Oost-Knollendam stroomt de zolder waar het huiskamergesprek plaatsvindt langzaam vol. Bewoners van het dorp komen praten over de gevolgen van klimaatverandering. Iets waar ze in Oost-Knollendam af en toe al mee te maken hebben. Gedeputeerde Cees Loggen is samen met beleidsadviseurs Gerda Dinkelman en Annabet van Duinen naar Oost-Knollendam afgereisd om in gesprek te gaan met een tiental bewoners uit de regio. Loggen: *“Eén ding weten we zeker, we weten dat het klimaat verandert. De buien waarvan we dachten dat die over 50 jaar zouden gaan vallen, vallen nu al. Daar moeten we ons op voorbereiden en kijken wat we met elkaar kunnen doen om tot oplossingen te komen voor deze gevolgen.”* Het gaat met name om extreem weer. De hevigheid van buien neemt nu al toe. Tegelijk neemt de kans op langdurige droogte en hittegolven toe. We krijgen dus zowel te maken met veel te veel water als met veel te weinig (schoon zoet) water en met hittestress. In Waterland (veengebied) komt het probleem van bodemdaling daar nog bij. Wanneer het land alsmaar lager komt te liggen, is er bij hevige regen eerder wateroverlast, terwijl droogte ertoe leidt dat het veen nog sneller daalt. Wat kunnen we doen?

Het wordt vooral duidelijk deze avond dat een opdracht voor de provincie is om het bewustzijn over deze vraagstukken te vergroten. De aanwezigen in de huiskamer zijn het er vaak over eens dat de gevolgen van de klimaatverandering niet kunnen worden genegeerd en dat er actie moet worden ondernomen. De boodschap die de bewoners herhaaldelijk meegeven aan Gedeputeerde Cees Loggen. Naast bewustwording over de gevolgen van klimaatverandering in het algemeen worden ook specifieke gevolgen besproken aan de hand van stellingen.

De eerste stelling gaat over wateroverlast. Verharding van de grond door bijvoorbeeld asfalt of tegels doet het risico op wateroverlast toenemen. De stelling luidt: Om wateroverlast tegen te gaan moeten mensen die geen bestrating in hun tuin hebben korting krijgen op hun rioolheffing en moeten andere meer betalen. Er wordt gelijk ingehaakt op het feit dat mensen tegels in hun tuin leggen. *“Het is tegenwoordig echt in de mode om je tuin te bestraten. Ik krijg bijna het idee dat mensen bang zijn geworden voor gras.”* Toch is niet iedereen het eens met de stelling en vragen sommigen zich ook af hoeveel effect het heeft als individuen de tegels uit hun tuin halen. *“Er wordt tegenwoordig ook heel veel gebouwd. We hebben meer woonruimtes nodig, maar dat leidt ook tot verharding van de grond. Wellicht moet je daar de oplossing zoeken. Mensen hun tegels uit de tuin laten halen lijkt mij een druppel op een gloeiende plaat.”* Loggen vindt de stelling niet eerlijk: *“Je ziet in de stad dat veel mensen hun voortuin transformeren tot parkeerplekken, omdat er niet genoeg parkeergelegenheid is op straat. Dat is dan toch niet eerlijk om die mensen daarvoor te bestraffen?”*

Naast wateroverlast is er ook een overstromingsrisico. Wanneer Oost-Knollendam overstroomt zitten we op de zolder net droog, maar vanaf dat moment kan je wel dagen tot weken zonder water en stroom zitten. Een van de bewoners verbaast zich over het feit dat we nog steeds zo laag gaan wonen. *“Weten de mensen wel dat ze zo laag wonen en wat de risico's daarvan zijn? In Oostenrijk zijn er aparte kaarten waarop aangegeven staat waar je wel en niet mag bouwen, in verband met overstromingsgevaar.”* Een van de inwoners geeft aan dat sinds haar tuin is overstroomd zij zich wel meer bewust is van de risico's. En de inwoners zijn het erover eens dat iedereen bewuster moet zijn van de risico's. Op www.overstroomik.nl kan je kijken hoeveel meter jouw huis onder water komt te staan op het moment van een overstroming. De vraag is vooral: wat moet je doen ten tijde van een overstroming? Om die reden zou volgens de volgende stelling eens in de tien jaar een evacuatieoefening gehouden moeten worden. Op deze manier weten inwoners wat ze moeten doen bij een overstroming. Loggen: *“Nu we hierover hebben gesproken, wie van jullie gaat morgen een noodpakket kopen? Of heeft een van jullie alle benodigdheden al in huis? Een radio, batterijen, eten en ook vooral water.”* Daar moeten de aanwezigen even over nadenken. Een van de inwoners antwoordt: *“Eigenlijk moet je de bewustwording vergroten. Een soort embleem ‘Ik ben bezig met mijn noodpakket’. Op die manier kan je mensen aanzetten tot het creëren van een noodpakket.”* Loggen geeft aan dat hij dit een goed idee vindt en dat hij hierover door zal praten met zijn collega's. Daarnaast geeft hij aan dat de deur altijd open staat om dit soort plannen verder te bespreken.

Na wateroverlast kan droogte komen, of andersom. Droogte is groot probleem waar mensen zich minder bewust van zijn. Droogte kan de bodemdaling in de regio versnellen. Droogte en wateroverlast kunnen bovendien in één jaar voorkomen en beide kunnen schade veroorzaken. Door droogte kunnen zich scheuren in dijken vormen, terwijl direct daaropvolgend wateroverlast kan ontstaan door clusterbuien. Aanwezigen geven aan dat ze zich hier niet bewust van waren: *“Het klinkt zo tegenstrijdig, droogte en wateroverlast, maar het kan dus echt allebei kort na elkaar voorkomen. Dat wist ik niet.”* Droogte is ook het onderwerp van de volgende stelling: ‘Boeren en tuinders moeten worden verplicht om hun eigen zoetwatervoorraad te hebben.’

Een bewoner haakt hier gelijk op in met een alternatief: *“na de energiezuinige kas is het nu toch gewoon tijd voor een waterzuinige kas?”* Op die manier zouden boeren niet hoeven te lijden onder het watertekort wat door lange droogte kan ontstaan. Ook de ontziltningstechniek wordt genoemd als mogelijke oplossing voor een eventueel watertekort. Gerda Dinkelman geeft aan dat dit heel veel energie kost, dus alleen gewenst is als dat volledig gedreven wordt door groene energie. Een inwoner stelt dat we zoetwaterverslaafd zijn en dat de

urgentie van dit probleem niet wordt gevoeld: *“En dan hebben we straks echt een probleem als we een tekort hebben aan zoetwater.”* Loggen geeft aan dat er een efficiëntere manier moet worden gevonden om met zoetwater om te gaan, zoals op Texel al gebeurt. Ook wordt opgemerkt dat gezien de mogelijke droogteperioden er naast de website ‘overstroomik.nl’ misschien ook een website ‘droogikuit.nl’ zou moeten zijn. *“We hebben toch dit landschap zelf gecreëerd? Waarom offeren we niet een polder op om zo het zoetwater tekort iets terug te dringen?”* Loggen geeft aan dat dit een gevoelige discussie is, die zeker niet uit de weg wordt gegaan, maar wel heel traag verloopt.

Een andere stelling gaat ook in op eventuele droge periodes: ‘Bodemdaling voor lief nemen of bodemdaling voorkomen met als gevolg dat boeren hun land niet meer op kunnen met machines’. Vrijwel iedereen is het erover eens dat we bodemdaling zoveel mogelijk moeten proberen te voorkomen. Een aantal van de inwoners wil echter weten wat de financiële gevolgen zijn van de bodemdaling. Dinkelman: *“Landelijk gezien zal bodemdaling 70 miljard euro gaan kosten. Het brengt enorme schade met zich mee, zoals scheuren in de weg of scheuren in de dijken.”* Na die deze cijfers veranderen de meningen. Een van de inwoners: *“We gaan uiteindelijk ook andere manieren van landbouw en veeteelt ontwikkelen, dus dan kunnen we beter de bodemdaling voorkomen en daarop inspelen met nieuwe technieken.”*

Het gesprek moet uiteindelijk worden onderbroken door de gespreksleider. Er is nog veel te bespreken en eigenlijk willen de inwoners nog verder praten. *“Er broeit iets in deze huiskamer na dit gesprek, volgens mij willen wij met z’n allen wel de bewustwording vergroten over dit onderwerp”.* *“Wij moeten iets doen aan de bewustwording, zodat onze kinderen straks niet met de problemen zitten.”*

Biodiversiteit neemt af: wat willen we eraan doen?

“Mensen beseffen zich te weinig dat er zonder biodiversiteit ook geen leven voor ons mogelijk is. Bewustwording is de sleutel tot actie...”

Huiskamers van Noord-Holland

Opperdoes

11 juli

Noord-Holland is prachtig in al haar diversiteit. Veel van wat we nu zo mooi vinden, hebben we met onze eigen handen gebouwd. Maar door klimaatverandering, bevolkingsgroei en nieuwe technieken moeten we ook nadenken over de toekomst van onze provincie. De provincie werkt aan een omgevingsvisie voor 2050 en organiseert daarom een reeks bijeenkomsten onder de naam ‘De Huiskamers van Noord-Holland’. Hier gaan bewoners, experts en politici met elkaar in gesprek over belangrijke thema’s voor onze leefomgeving. Op 11 juli vond het laatste gesprek plaats in imkerij De Bijenstal in Opperdoes, met gedeputeerde Adnan Tekin. Tekin is gedeputeerde voor onder andere Natuur en Milieu.

Om 19.00 uur staan er 20 aanwezigen klaar om door de imker rondgeleid te worden door de Bijenstal in Opperdoes. Een half uur lang leren de aanwezigen over de honingbij en krijgen zij een kijkje in de bijenkas. Zo wordt er onder andere geleerd dat een bij geen longen en hart heeft. Ook lijken wij als mensen niet veel meer te kunnen eten als de honingbij voorgoed zou verdwijnen, waarmee de imker het belang van de bij probeert aan te geven.

Na een half uur is het dan toch echt tijd om aan het gesprek te beginnen en begeeft iedereen zich naar het Pannenkoekenstation, dat naast de Bijenstal ligt. De aanwezigen komen praten over biodiversiteit en natuur, belangrijke thema’s in deze streek. Gedeputeerde Adnan Tekin is naar Opperdoes afgereisd om in gesprek te gaan met 20 bewoners van de regio. Tekin: *“Ik ben blij dat zoveel van jullie hier vanavond zijn. Noord-Hollanders zijn betrokken bij de natuur en de leefbaarheid van het landschap en dat doet mij goed. Ik hoor heel graag van inwoners wat zij belangrijk vinden en hoe zij denken over biodiversiteit en natuur.”*

Op de openingsvraag naar ieders favoriete Noord-Hollandse dier noemen mensen de vos, de groene kikker, eendenpulletjes, de aardhommel, de gans, de schietwilg, de eekhoorn, de lepelaar, de grutto, de muis, de vleermuis en de nachtzwaluw. Een mooie diverse reeks, die je even zou doen vergeten dat het aantal soorten dieren en planten sinds 1970 met maar liefst 58% is afgenomen. De biodiversiteit, zoals we dat noemen, staat dus ook onder druk. Ook in Noord-Holland. Hoe gaan we daar de komende jaren mee om? Het wordt vooral duidelijk deze avond dat het een opdracht voor de provincie is om het bewustzijn over deze vraagstukken te vergroten. De aanwezigen in de huiskamer zijn het er vaak over eens dat biodiversiteit belangrijk is en dat natuur moet worden beschermd, maar dat veel mensen zich dat nog niet genoeg realiseren.

Een boodschap die ze herhaaldelijk meegeven aan Tekin. Naast bewustwording over de gevolgen van het afnemen van biodiversiteit in het algemeen worden ook specifieke gevolgen besproken aan de hand van stellingen.

De eerste stelling gaat over de weidevogels. Die zijn erg kwetsbaar en hun populatie gaat steeds meer achteruit. Dit heeft onder meer te maken met het verdwijnen van kleinschalige landbouw, roofdieren die hun nesten plunderen, maar ook met de verstoring van de mens. Tegelijkertijd blijft er een grote behoefte om te recreëren in de provincie. Zeker met het stijgende aantal inwoners moeten mensen straks nog wel een plek hebben om dat te doen. Wat willen we dan: extra paden aanleggen om Noord-Hollanders toegang te geven tot het groen of de weidevogels juist hun rust gunnen? Er wordt gelijk ingehaakt op de stelling. *“Je moet wel oppassen dat je de mensen niet te veel natuurgebieden ontzegt. De belevingswaarde van de natuur is heel belangrijk. Natuurlijk moet je rekening houden met de weidevogels, maar extra paden zijn nodig om de mensen dichterbij de natuur te brengen.”* Niet iedereen is het daarmee eens. *“De keuze wordt heel makkelijk gemaakt, want er zijn al bijna geen weidevogels meer door ons toedoen. Laten we nou de weidevogels die we nog hebben koesteren en met rust laten. Er is al heel veel recreatiegebied waar mensen helemaal geen weet van hebben. Daar moet je mensen bewust van maken en de gebieden van de weidevogels met rust laten.”* Tekin: *“Wat we zien in gebieden waar het goed gaat en wat ik ook hier vanavond hoor is dat zonering vaak een gewenst effect heeft. Dus zones creëren waardoor ook weidevogels in rust kunnen broeden en leven. Daarom ben ik nu ook aan het kijken of maatregelen die we in de succesvolle gebieden hebben genomen kunnen inzetten in andere gebieden.”* Een van de aanwezigen sluit de stelling af met duidelijke woorden: *“Er zijn nog zoveel onbewandelde paden in Noord-Holland, laten we eerst die maar eens gaan ontdekken met z’n allen voordat we nieuwe aan gaan leggen.”*

Het volgende dilemma gaat over de vraag of je vooral moet investeren in meer groen of juist in economische groei. Een deel van de bewoners kijkt dit met een zakelijke blik: *“Zonder een bloeiend bedrijfsleven kunnen we straks niets meer uitgeven aan natuur, zij zorgen voor de broodnodige belastinginkomsten. Ga met ondernemers in gesprek en laat ze meedenken over een goede combinatie van economie en milieu.”* Het regent ideeën hoe dat zou kunnen. *“Zorg voor meer groen op bedrijventerreinen, want zij hebben de grootste hittestress, dus het is ook in hun belang.”* *“Ontzie het groen en zet zonnepanelen op de daken van bedrijven.”* *“Laten we gaan voor nog meer biologische boeren, dan hebben we economische productie en zorg voor het milieu in een.”* Tekin is blij met de suggesties en hij herinnert de deelnemers eraan dat biodiversiteit niet alleen in de buitenruimte gezocht moet worden. *“Je zou het niet verwachten, maar de biodiversiteit is ook in Amsterdam en in het gebied rond Tata Steel enorm groot.”*

Een van de grote uitdagingen die op de provincie afkomt de komende jaren is bevolkingstoename en verdere verstedelijking. Het derde dilemma gaat dan ook over de vraag of we juist meer moeten bijbouwen in de huidige stedelijke gebieden, of moeten spreiden naar de buitengebieden. De meningen zijn verdeeld. Er is veel waardering voor het huidige groen rond de steden. *“Het open landschap dreigt steeds meer te verdwijnen. Je moet je goed realiseren dat veel landschappen die wij hier hebben, in Europees landschap bijzonder zijn.”* Maar veel mensen zien het toch als een onafwendbaar proces. *“Mensen moeten toch gewoon allemaal een leuke leefruimte hebben. Ook de mensen in Amsterdam. Dus bouw dan die saaie akkers daaromheen maar vol.”* Hoewel men het hier niet over eens wordt, is wel iedereen ervoor dat er geïnvesteerd wordt in biodiversiteit in de steden. *“Zorg dat het groen de hoogte in gaat!”*

JOUW NOORD- HOLLAND

Een van de manieren om de biodiversiteit te behouden en vergroten is natuurinclusief bouwen. Dat wil zeggen dat er bij de bouw van nieuwe huizen en infrastructuur rekening gehouden wordt met de natuur. De vraag is of mensen bereid zijn daar extra voor te betalen, bijvoorbeeld 1% extra bovenop de huidige kosten. Hier blijkt dat mensen er in principe wel voor zijn, maar huiverig om dat op individueel niveau in te voeren. *“Je moet vooral stimuleren, dit neigt naar afstraffen.” “Het moet meer gestimuleerd worden door gemeentes en provincie, laat het terugkomen in bouwplannen.” “Ook voor die bewustwording is een rol voor de provincie weggelegd.”* Dat beaamt Tekin in zijn slotwoord. *“Die bewustwording, dat is zo ongelooflijk belangrijk. Aan het energielabel voor huizen zien we hoe lang dat duurt. Daar moeten we ook op dit onderwerp mee beginnen. Je moet iedere keer weer goed nadenken als je ergens voor kiest wat dit betekent voor de natuur en het open landschap van Noord-Holland.”*

“We zaten hier als gelijkgezinden. Voor mij is het van groot belang om jullie te zien en te spreken. Zonder jullie kan ik mijn werk niet doen als gedeputeerde Natuur en Milieu. Het geeft mij energie om zoveel verschillende mensen met natuur bezig te zien. Wij kunnen heel veel bijdragen en zonder betrokken mensen en vrijwilligers lukt dat niet.”